

VYBRANÉ UKAZATELE TRHU S MLÉKEM V OBLASTI JIHOZÁPADNÍCH ČECH

Samková, E.¹, Švecová, R.², Hanuš, O.³

¹ Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích,
Zemědělská fakulta, Studentská 13,
370 05 České Budějovice

² Státní zemědělský intervenční fond, Regionální odbor
České Budějovice, Rudolfovska 80,
370 21 České Budějovice

³ Výzkumný ústav pro chov skotu, s.r.o., Výzkumníků 267,
788 13 Vlkýřovice

Selected indicators of the milk market in the south-west Bohemia

Abstrakt

Cílem práce bylo posouzení situace na trhu s mlékem v oblasti jihozápadních Čech na základě vypracovaného dotazníku předloženého vybrané skupině producentů v období leden - únor 2011. Z výsledků vyplynulo, že téměř třetina producentů dodávala mléko zahraničnímu odběrateli, a dostávala za něj v průměru o 0,34 Kč více než producenti za mléko dodané tuzemskému odběrateli. Rozdíly ve výkupních cenách byly zjištěny také v závislosti na právní subjektivitě producenta a kvótovém roku. SWOT analýza ukázala, že producenti považovali za vůbec nejsilnější stránku podniků v této oblasti kvalitu produkce. Tento důvod uvedlo 73% všech respondentů. Naopak největším oslabením se producentům jevíly nízké možnosti investic do výroby (53%). Výše výkupní ceny byla pak pro dotazované producenty nejzajímavější příležitostí (86%), ale zároveň také největším ohrožením (91%).

Klíčová slova: mléko, trh, kvóty, producent, společná zemědělská politika

Abstract

The state of the milk market was surveyed using a questionnaire. Its questions were responded by 104 milk producers in region SW Bohemia during January and February 2011. Nearly one third of the producers has sold milk to Bavarian dairies for prices higher in average for 4.1% as compared with those paid by Czech dairies. Three of four producers have considered high quality of their products as the strongest point. A limited ability to invest into their farms was regarded as a weak spot by 53% of the respondents. The price for milk has been for producers the most interesting opportunity (86%) as well as the biggest threat (91%).

Keywords: milk, market, quotas, producer, Common Agricultural Policy

Úvod

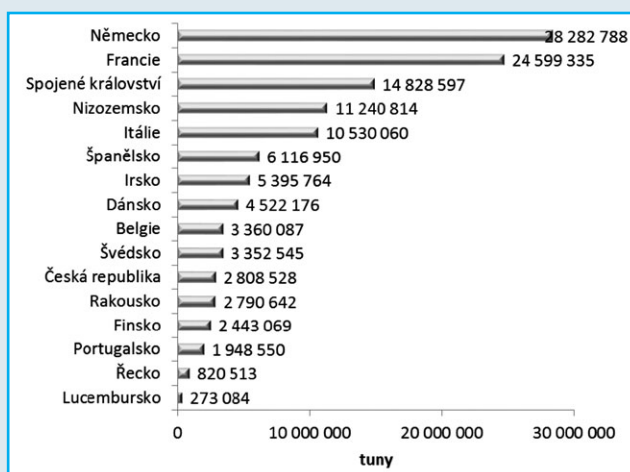
Mléku patří v evropském zemědělském hospodaření významné místo. Politika Evropské unie (EU) směřuje především k dosažení rovnováhy na trhu s mlékem, stabilizaci cen, zajištění odpovídající životní úrovně producentů a zvýšení jejich konkurenceschopnosti.

Za účelem naplnění těchto cílů je produkce mléka v rámci Společné zemědělské politiky (SZP) EU řízena systémem mléčných kvót. Podle Zvláštní zprávy Evropské komise č. 14/2009 (*Evropský účetní dvůr*; 2009) zavedení mléčných kvót silně omezilo výrobu. Pokud jde o cíl cenové stabilizace, výrobní cena mléka v EU soustavně klesá, na druhé straně komise uvádí, že příjmy výrobců mléka jsou trvale mírně vyšší než průměrný příjem v zemědělství.

Česká republika se po vstupu do EU musela přizpůsobit systému tržní regulace i vývoji evropské legislativy (*Fajmon a kol.*, 2006) a přijala celou řadu legislativních opatření (*SZIF*, 2011). Významnou změnou bylo zejména zavedení systému mléčných kvót (*Nařízení vlády č. 445/2000 Sb.*). Jejich správou a administrací byl pověřen na základě *Zákona č. 256/2000 Sb.* Státní zemědělský intervenční fond (SZIF). Regulace trhu pomocí kvót spočívá v tom, že jednotlivým členským státům EU jsou přiřazeny vnitrostátní kvóty (množství) mléka pro dodávky a přímý prodej (graf 1), a obdobně jsou stanoveny kvóty pro jednotlivé producenty. K 31. březnu 2011 bylo v systému mléčných kvót v ČR evidováno celkem 2182 producentů - držitelů kvót mléka pro dodávky a 259 držitelů individuální kvóty mléka pro přímý prodej (*SZIF*, 2011), přičemž počet držitelů kvót pro dodávky stále klesá, od roku 2004/2005 jde o 26% pokles. Naopak počet držitelů kvót pro přímý prodej po počátečních poklesech stoupl, v porovnání s kvótovým rokem 2008/2009 o 59%, což lze pravděpodobně vysvětlit trendem zavádění provozů mléčných automatů (*Švecová*, 2011).

V případě, že během kvótového období dojde k překročení národní kvóty, musí se odvádět z tohoto překročeného množství dávka (*Nařízení Rady (ES) č. 1788/2003*), jejíž

Graf 1 Přehled vnitrostátních kvót pro dodávky v jednotlivých zemích EU na období 2008/2009 až 2014/2015

výše se rozdělí mezi jednotlivé producenty, kteří se na překročení podíleli. ČR překročila vnitrostátní kvótu pouze jednou, a to v kvótovém roce 2005/2006.

Poslední významná reforma SZP proběhla v roce 2003. Za významná opatření reformy lze podle *Kvapilka (2004)* považovat prodloužení systému mléčných kvót do roku 2015 s cílem udržení produkce mléka ve ztížených oblastech. Pro naplňování cílů SZP po roce 1913 vytváří dobré předpoklady dosavadní struktura a vzájemná vazba dvou pilířů SZP - zásadní reforma přímých plateb a rozvoj venkova (*MZe ČR, 2010b*). ČR bude prosazovat konkurenceschopnost zemědělství a navazujícího potravinářství, a to zejména zlepšováním kvality produktů, podporou inovací a prodejem produktů s vysokou přidanou hodnotou. Klíčovým zájmem ČR v oblasti tržních opatření je pružná reakce na vývoj situace na trhu nebo podpora kroků vedoucích k zamezení negativních dopadů ve výkyvech tržních cen.

Výkupní cena mléka je jedním z nejdůležitějších faktorů, ovlivňujících situaci producentů mléka. Její vývoj však nelze přesně stanovit, na rozdíl od dalších ekonomicky významných faktorů, kterými jsou např. odpovídající užítkovost krav, kvalitní objemná krmiva, vysoká jakost mléka i dobrá organizace práce. Celosvětový pokles cen mléka v první polovině roku 2009 citelně zasáhl i producenty v ČR. V následujícím desetiletí se vzhledem k očekávané rostoucí spotřebě mléčných výrobků očekává i pomalý vzestup cen mléka (*MZe ČR, 2010a*).

Cílem práce bylo na základě vybraných ukazatelů získaných zpracováním dotazníků posoudit situaci na trhu s mlékem v oblasti jihozápadních Čech po vstupu ČR do EU zejména v souvislosti se zavedením mléčných kvót a vývojem cen mléka.

Materiál a metodika

Pro účely publikace byl vytvořen dotazník (*Švecová, 2011*), který byl elektronickou poštou zaslán prvo-výrobcům (producentům) mléka v oblasti jihozápadních Čech. Celkem bylo obesláno 251 producentů, z nichž 42 % (104) dotazníky vyplnilo a od 4 % (11) bylo oznámeno ukončení výroby mléka (tabulka 1).

Data získaná z dotazníků byla vyhodnocena za použití programu Microsoft Excel 2010 a Statistica 9.1 (StatSoft

Tab. 1 Počet vyhodnocených dotazníků v závislosti na právní subjektivitě a počtu zaměstnanců u dotazovaných producentů

Právní subjektivita	Počet	%
Družstvo	30	29
Společnost s r.o.	16	15
Akciová společnost	23	22
Fyzická osoba	34	33
Jiné (školní statek)	1	1
Počet zaměstnanců		
Do 10	32	31
Nad 10	70	67
Neodpovědělo	2	2

ČR) ve třech základních okruzích - charakteristika producentů, tržby a vývoj cen v letech 2004 až 2010 a SWOT analýza. Tato analýza je základní metodou pro posouzení silných a slabých stránek podniku včetně příležitostí a ohrožení, která jsou závislá na vlivu vnějšího prostředí podniku (*Rolínek, 2003*).

Výsledky a diskuse

Charakteristika producentů

Ze zpracování 104 vyplněných dotazníků vyplývá (tabulka 1), že nejvíce dotazníků bylo vyplněno od producentů s právní subjektivitou fyzická osoba a družstvo. Tito producenti tedy tvořili 62 % ze zpracovávaných odpovědí. Většina producentů (67%) zaměstnávala více než 10 osob, menší počet zaměstnávaných osob byl charakteristický pro producenty ze skupiny fyzických osob. Zatímco u 32% (33) ze všech producentů nedošlo od roku 2004 ke změně počtu zaměstnanců, u 9% (10) se v tomto období počet zaměstnanců zvýšil a u 59% (61 výrobců mléka) dokonce došlo během posledních šesti let ke snížení počtu zaměstnanců.

V souvislosti s odběratelem mléka nás zajímalo, zda je mléko producenty dodáváno do ČR nebo do zahraničí. *Kopáček (2011)* uvádí, že z celkové produkce 2.650 mil. kg mléka bylo zahraničnímu odběrateli dodáno 399 mil. kg mléka, což je 15%. Ve sledovaném souboru 69% dotazovaných producentů dodávalo mléko do tuzemských mlékáren, zatímco 29% uzavřelo smlouvu se zahraničním odběratelem. Pravděpodobně se zde projevila specifika oblasti jihozápadních Čech, tedy oblasti blízko hranic, která umožňuje producentům snáze využít kromě jiného výhodnější cenové nabídky ze strany zahraničních odběratelů. Tuto hypotézu podporuje i další zjištění, a to že u 20% dotazovaných producentů došlo během let 2004 až 2010 ke změně odběratele.

Vzhledem k poklesu stavů dojníc (o cca 68% od roku 1990) a skotu celkem, souvisejícímu se zhoršením ekonomické situace podniků (*Kvapilík, 2010*) je zajímavé, že u 74% všech producentů se od zavedení mléčných kvót nezměnil (31%) či dokonce zvýšil (43%) početní stav dojníc. Zhruba stejný počet (73%) dotazovaných producentů také ve stejném období investoval do provozů výroby mléka.

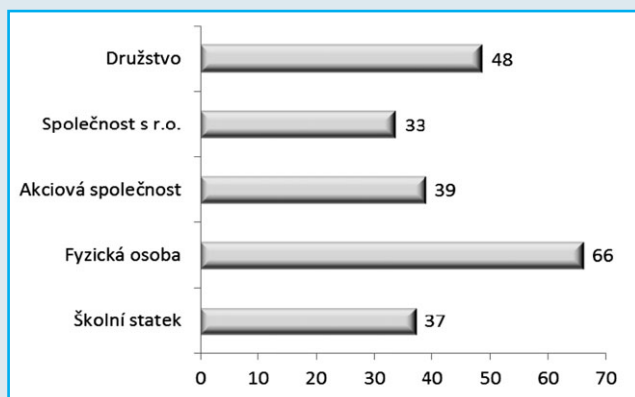
Ze sledovaného souboru producentů bylo 12% držitelem kvóty pro přímý prodej, přičemž 38% z nich provozuje mléčný automat, 54% prodává mléko přímo z farmy spotřebitelům a 8% vyrábí a prodává mléčné produkty.

Tržby a vývoj cen

Podstatným ukazatelem ve výrobě mléka je jeho cena. Vývoj cen mléka je ovlivňován především celosvětovým vývojem poptávky a nabídky (*Kennedy, 2009*). V letech 2006/2007 vzrostla poptávka po mléce o 2,9%, zatímco nabídka jen o 1,5%. Od podzimu 2007 do jara 2009 se snížily ceny mléka v EU o 26 až 52%. V České republice měl vývoj cen mléka obdobný průběh, jen s pozdějším a nižším nárůstem a navazujícím rychlejším a výraznějším poklesem. Těživá ekonomická situace způsobená celosvět-

Tab. 2 Podíly tržeb za prodej mléka (%) vzhledem k celkovým tržbám v závislosti na právní subjektivitě dotazovaných producentů (n=98)

Právní subjektivita producenta	n	2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010	
		x	S _x	x	S _x	x	S _x	x	S _x	x	S _x	x	S _x	x	S _x
Družstvo	29	46	16	51	16	51	16	49	16	48	12	46	14	48	13
Společnost s r.o.	16	31	21	30	18	31	17	30	18	34	20	33	22	35	23
Akiová společnost	21	36	16	40	18	41	18	39	16	39	15	36	16	39	16
Fyzická osoba	32	68	22	67	22	66	23	64	23	65	22	63	21	65	20
P _{kvótvový rok}		0,7217													
P _{producent}		0,0000													

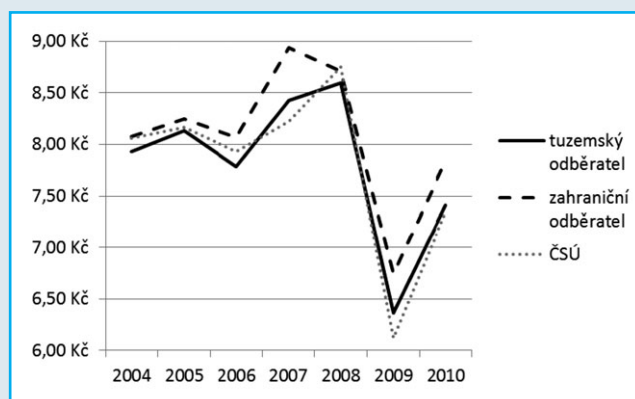
Graf 2 Průměrný podíl tržeb (%) za prodej mléka v letech 2004 až 2010 v závislosti na právní subjektivitě dotazovaných producentů (n=99)

točným poklesem cen mléka, zlepšující se až v roce 2010 díky pozvolnému růstu cen mléka (Kvapilík, 2010) se objevila i ve skutečnosti, že 25 % z dotazovaných producentů uvažovalo či uvažuje o úplném ukončení výroby mléka.

Průměrné tržby za prodej mléka v letech 2004 až 2010 totiž tvořily u dotazovaných producentů podstatnou část (49%) z celkových tržeb, zejména pak u fyzických osob (graf 2). Statisticky významné rozdíly byly zjištěny v závislosti na právní subjektivitě producentů ($p < 0,001$), nikoliv však v závislosti na kvótvém roce (tabulka 2). Poměrně značná variabilita byla prokázána mezi tržbami jednotlivých dotazovaných producentů, kde se rozpětí tržeb pohybovalo v průměru od 8 do 95%.

Průměrná výkupní cena mléka a její vývoj v letech 2004 - 2010 u dotazovaných producentů v podstatě kopíruje statistické údaje za celou republiku (graf 3).

Statisticky průkazné rozdíly uvedené v tabulce 3 ($p < 0,05$) byly potvrzeny nejen v průměrné ceně mléka nakupovaného

Graf 3 Porovnání průměrných výkupních cen mléka u sledovaných producentů v závislosti na odběrateli s průměrem České republiky (ČSÚ, 2011)

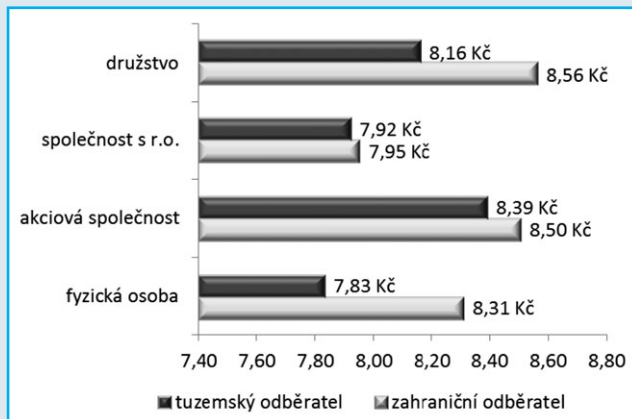
tuzemským (8,05 Kč) či zahraničním odběratelem (8,39 Kč), ale rovněž v závislosti na právní subjektivitě producenta ($p < 0,05$). Výraznější rozdíly byly zjištěny zejména v případech družstev a fyzických osob (graf 4).

Zajímavé výsledky přineslo vyhodnocení otázek týkajících se nejnižší výkupní ceny, kterou jsou producenti ještě ochotni akceptovat a ceny, která by pro producenty byla zajímavá. V obou otázkách se i zde lišily názory dotazovaných producentů s ohledem na odběratele i právní subjektivitě producenta (graf 5). Současná průměrná výrobní cena mléka se u dotazovaných producentů rovná 8,14 Kč za litr, hodnota 8,37 Kč je nejnižší cena, která je pro prvovýrobce mléka akceptovatelná. Zajímavé je, že u družstev je výše této ceny 8,59 Kč, zatímco fyzické osoby se spokojí s 8,06 Kč. Výsledky ankety ukázaly, že pokud by měli být producenti spokojeni, pak by výkupní cena za litr mléka musela přesahovat 9 Kč, tj. 9,17 Kč, resp. 9,78 Kč

Tab. 3 Současná průměrná výkupní cena mléka (Kč) v závislosti na odběrateli (tuzemský vs. zahraniční) a právní subjektivitě dotazovaných producentů (n=97)

Právní subjektivita producenta	Tuzemský odběratel				Zahraniční odběratel			
	n	x	min	max	n	x	min	max
Družstvo	19	8,16	7,40	8,90	10	8,56	7,75	10,00
Společnost s r.o.	10	7,92	7,54	8,35	4	7,95	7,50	8,30
Akiová společnost	14	8,39	7,40	9,60	7	8,50	8,00	8,74
Fyzická osoba	26	7,83	5,85	9,50	7	8,31	6,00	10,00
Celkem	69	8,05	5,85	9,60	28	8,39	6,00	10,00
P _{odběratel}		0,0299						
P _{producent}		0,0350						

Graf 4 Současná průměrná výkupní cena mléka (Kč) v závislosti na odběrateli (tuzemský vs. zahraniční) a právní subjektivitě dotazovaných producentů (n=97)

v závislosti na odběrateli a 9,15 Kč až 9,55 Kč v závislosti na právní subjektivitě producenta.

SWOT analýza

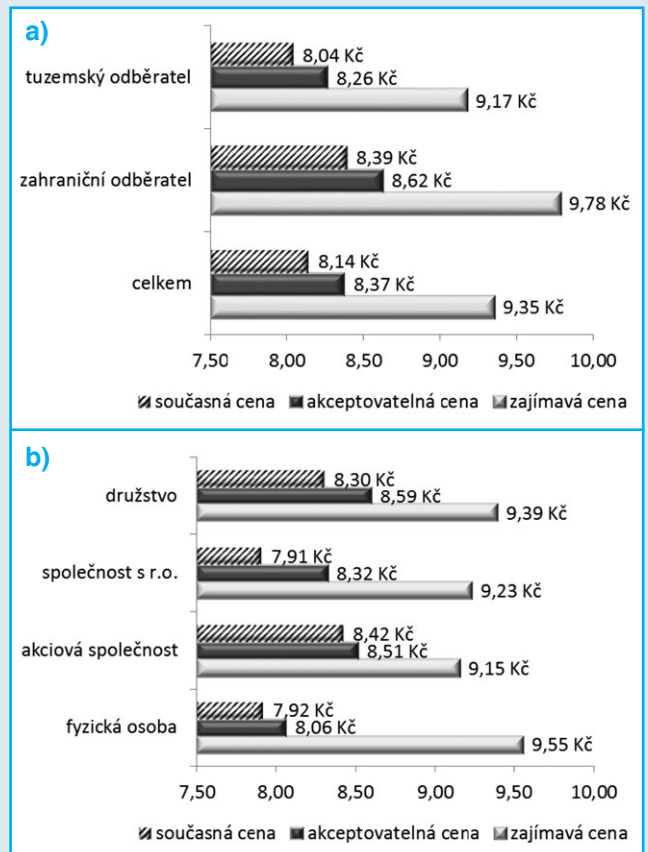
Produkce mléka na farmách má své silné a slabé stránky. Jejich výčet vyhodnocený na základě dotazníků je uveden v tabulce 4. Většina ukazatelů uvedených producenty se shoduje s ukazateli vymezenými pro české zemědělství (MZe ČR, 2010a). Zajímavé, i když logické je i vyhodnocení příležitostí a ohrožení. Ve výkupní ceně totiž dotazovaní producenti poměrně ve vysoké míře spatřují jednak příležitost (86 %), ale také ohrožení (91 %).

Krise v sektoru produkce mléka v první polovině roku 2009, zajištění hladkého přechodu na trh bez mléčných kvót v roce 2015 a v neposlední řadě i posílení dlouhodobé udržitelnosti a konkurenceschopnosti vedla ke snahám o vytvoření tzv. "mléčného balíčku" (Návrh, kterým se mění Nařízení Rady (ES) č. 1234/2007). Návrh se zaměřuje na oblasti týkající se struktury trhu a jeho účastníků. Klíčové otázky se týkají smluvních vztahů, vyjednávací síly, organizace producentů a mezioborových organizací. Mléčné kvóty přestaly ve většině členských států fungovat jako omezení produkce a postupně ukončení režimu

Tab. 4 SWOT analýza vypracovaná na základě vyhodnocených dotazníků (% v závorce udávají množství kladných odpovědí dotazovaných producentů)

Silné stránky (S)	Slabé stránky (W)
Kvalita produkce (73%)	Nízké možnosti investic do výroby (53%)
Zvýšení produktivity práce (54%)	Špatná ekonomická situace (38%)
Snížení nákladů (45%)	Vysoké náklady (35%)
Kvalifikovaní zaměstnanci (36%)	Chybějící strojní vybavení (17%)
Výrobní procesy (17%)	Nízká užitkovost (13%)
Jiné (6%) - dobrá užitkovost, moderní provoz, navýšení produkce, provozování rodinných farem	Jiné (8%) - zdravotní stav dojníc, vysoký podíl tržeb z mléka na celkových tržbách, kvalita objemných krmiv
Příležitosti (O)	Ohrožení (T)
Zvyšování výkupní ceny mléka (86%)	Výkupní cena mléka (91%)
Zvyšování poptávky (47%)	Malá atraktivita zemědělství pro kvalifikované pracovníky (43%)
Nové tržní příležitosti (9%)	Pokles spotřeby mléka (38%)
Levná pracovní síla (9%)	Regulace trhu (18%)
Jiné (5%) - instalace dojícího zařízení, výroba levných a kvalitních objemných krmiv, zvyšování výroby	Jiné (10%) - ztráta odbytu, zvyšování cen vstupů, zbytečná byrokracie, nárůst dovozu mléčných výrobků, snížení domácích kapacit zpracování mléka

Graf 5 Porovnání výkupních cen mléka (současná; nejnižší akceptovatelná; zajímavá) v závislosti na a) odběrateli (tuzemský vs. zahraniční); b) právní subjektivitě producenta

mléčných kvót ("hladké přistání") již ve většině členských zemí probíhá. Systém mléčných kvót má být ukončen k 1. 4. 2015 (Rada EU, 2010).

Závěr

V porovnání s průměrem ČR (85%), pouze 69% dotazovaných výrobců z oblasti jihozápadních Čech dodávalo mléko do tuzemských mlékáren, přičemž průměrná výkupní cena za toto mléko byla 8,05 Kč za litr, zatímco za mléko

dotané zahraničnímu odběrateli dostali producenti v průměru 8,39 Kč. Výsledky ankety ukázaly, že producenti jsou ochotni akceptovat jako nejnižší výkupní cenu mléka 8,35 Kč za litr a pokud by měli být spokojeni, pak by se výkupní cena za litr mléka musela být ve výši 9,36 Kč.

I když jedním z hlavních úkolů regulace výroby mléka měla být stabilizace trhu s mlékem, 72 % dotázaných producentů se domnívalo, že zavedení kvót nesplnilo svůj účel, 76 % navíc poukazovalo na zvýšenou administrativní zátěž.

Stabilizace trhu s mlékem, ale i možné zvýšení realizační ceny by mohlo být řešeno postupným zvyšováním prodeje specifických mléčných produktů se zvýšenou přidanou hodnotou a funkčních potravin. Takový trend je hodně závislý na vyspělosti konzumentů, které lze dosahovat vzděláním populace a usměrněním preference zdravotních aspektů spotřeby.

Poděkování

Tato práce byla uskutečněna s podporou projektu OP VK CZ.1.07/2. 3. 00/09.0081 a výzkumného záměru MSM 6007665806. Autoři rovněž děkují všem producentům mléka za spolupráci při realizaci této studie.

Seznam literatury

- ČSÚ (2011): Indexy cen zemědělských výrobců, průmyslových výrobců a indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží [online]. Dostupné na [www: http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/7006-11](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/7006-11), staženo 22. 6. 2011.
- EVROPSKÝ ÚČETNÍ DVŮR (2009): Zvláštní zpráva č. 14/2009: Dosáhly nástroje pro řízení trhu s mlékem a mléčnými výrobky svých hlavních cílů? Lucemburk: Úřad pro publikace EU, 72 s. ISBN 978-92-9207-495-1.
- FAJMON, H. A KOL. (2006): Čeští zemědělci a Společná zemědělská politika Evropské unie. Brno: CDK, 127 s.
- KENNEDY, R. (2009): *Milk Price Outlook 2009/2010*. Millstreet: Farm Forum - National Dairy Show, 29 s.
- KOPÁČEK, J. (2011) (rec.): Švecová, R.: *Trh s mlékem v České republice a jeho regulace*. [Bakalářská práce]. České Budějovice: JU ZF 2011, 52 s.
- KVAPILÍK, J. (2004): Produkce mléka v rámci reformy společné zemědělské politiky unie. *Zemědělec*, č. 38, s. 32-33.
- KVAPILÍK, J. (2010): *Hodnocení ekonomických ukazatelů výroby mléka*. [Uplatněná certifikovaná metodika pro praxi]. Uhřetěves: VÚŽV, 79 s., ISBN 978-80-7403-059-8.
- MZe ČR, Skupina pro strategické otázky v zemědělství (2010a): *Vize českého zemědělství po roce 2010*. Praha: MZe ČR, 67 s.
- MZe ČR (2010b): Společná zemědělská politika po roce 2013 - příležitost pro její modernizaci z pohledu ČR [online]. Dostupné na [www: http://eagri.cz/public/web/file/90689/](http://eagri.cz/public/web/file/90689/).
- NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 1788/2003, kterým se stanoví dávka v odvětví mléka a mléčných výrobků.
- NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 445/2000 Sb., o stanovení produkčních kvót mléka na léta 2001 až 2005. Částka 124/2000 Sb.
- NÁVRH NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY, kterým se mění Nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde o smluvní vztahy v odvětví mléka a mléčných výrobků.
- RADA EU (2010). Tisková zpráva 3059. zasedání Rady. *Zemědělství a rybolov*, Brusel, 36 s.
- ROLÍNEK, L. (2003): *Management I*. České Budějovice: JU ZF, 96 s.
- SZIF (2011): Společná organizace trhu. *Živočišná výroba. Mléko. Správa mléčných kvót* [online]. Dostupné na [www: http://www.szif.cz/iri/portal/anonymous/komodity/zv/01/01](http://www.szif.cz/iri/portal/anonymous/komodity/zv/01/01), staženo 22. 6. 2011).
- ŠVECOVÁ, R. (2011): *Trh s mlékem v České republice a jeho regulace*. [Bakalářská práce]. České Budějovice: JU ZF, 52 s.
- ZÁKON č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu. Částka 74/2000 Sb.

Přijato do tisku 22. 6. 2011
Lektorováno 12. 7. 2011

PROBLEMATIKA PRODEJE SYROVÉHO KRAVSKÉHO MLÉKA Z POHLEDU SPOTŘEBITELŮ

Samková, E., Daniel, R., Hasoňová, L., Smetana, P.
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, Studentská 13, 370 05 České Budějovice

A survey of consumers view on raw milk sale

Abstrakt

Prodej syrového kravského mléka v České republice spojený po roce 2009 s rozšířením mléčných automatů, vyžaduje pozornost jak odborníků, tak konzumentů mléka. Cílem práce bylo posoudit problematiku prodeje syrového mléka prostřednictvím dotazníkového šetření (12/2010 - 2/2011) u náhodně vybrané skupiny respondentů (n=152). Pro tento účel vytvořený dotazník byl zaměřen na spotřebu mléka, informovanost spotřebitelů o zdravotní nezávadnosti mléka a na zkušenosti s nákupem mléka prostřednictvím různých typů prodeje mléka (mléčné automaty vs. tržní síť). Z výsledků vyplynulo, že největší znalosti o jakosti a způsobech prodeje měly skupiny se středním a vyšším vzděláním, které mléko i nejčastěji konzumovaly. Všechny skupiny respondentů oproti tomu vykazovaly shodně vysokou neznalost o vhodnosti způsobu skladování a tepelné úpravy před konzumací.

Klíčová slova: syrové mléko, mléčné automaty, tržní síť, dotazník

Abstract

The sale of raw milk in the Czech Republic bound to the expansion of vending machines since 2009 calls for an alertness of both professionals and consumers. A special questionnaire dealing with milk consumption, awareness of health safety and experience with various forms of milk shopping (shops vs. vending machines) was therefore put together. The questions were responded by 152 randomly selected consumers during December and February 2011. As resulted from the survey, the best knowledge of milk quality and the characteristics of its shopping forms had the groups with medium and higher education, consuming milk with the highest frequency. Nevertheless, all groups showed low knowledge of raw milk storage conditions and the necessity of its thermal treatment prior to the consumption.

Keywords: raw milk, milk vending machines, milk market, questionnaire

Úvod

Myšlenka přímého prodeje mléka vznikla ve snaze zkrátit cestu od prvovýrobce ke spotřebiteli, přinést mu originální